

1944, december 14. Berlín. — Prípís ríšskeho ministra zahraničia von Ribbentropa ríšskemu ministrovi a šéfovi ríšskeho kancelárstva Lammersovi o otázke menovania hospodárskeho poverenca pri nemeckom vyslanectve na Slovensku.

Vec: Menovanie hospodárskeho poverenca pri nemeckom vyslanectve na Slovensku.¹

Velavážený pán Lammers!

Vývoj politickej a vojenskej situácie na juhovýchode v poslednom čase podstatne zväčšil význam slovenského hospodárstva pre naše vojnové hospodárstvo. Tým, že odpadli iné krajiny, vznikla potreba využiť pre nás ešte viac než doteraz slovenský hospodársky potenciál tak pri odbere vojensky dôležitého tovaru, ako aj pri presune nemeckých plánov na zbrojenie. K tomu pristupuje aj to, že východné Slovensko sa stalo operačným územím a že ostatná časť krajiny, ktorá bola oslobodená naším náhradným vojskom, musí byť týmito silami trvale zabezpečená. Financovanie a zásobovanie nemeckých vojsk, ktoré sú teraz umiestené na Slovensku, vyvoláva rad zložitých finančných a hospodárskych problémov.

Aby sme mohli uplatniť väčší vplyv na využitie slovenského hospodárskeho potenciálu, než umožňovali doterajšie metódy, považujem za účelné, aby bol celý tento komplex úloh po dohode s príslušnými hospodárskymi rezortmi (ríšske ministerstvo hospodárstva, ministerstvo pre vyzbrojovanie, ríšske ministerstvo výživy, ríšske ministerstvo financií, ríšske riaditeľstvo bánk), ako aj s hlavným veliteľom wehrmachtu a s veliteľom náhradného vojska centrálné zverený hospodárskemu poverencovi. Poverenec by bol podriadený vyslancovi a hospodárske rezorty by mu mohli bezprostredne dávať svoje odborné pokyny.

Kým o tejto otázke, ako aj o jednotlivých úlohách a kompetencii poverenca sa už dosiahla jednota medzi jednotlivými rezortmi, zostáva ešte ujasniť a rozhodnúť jednu formálnu otázku, a to otázku, či po dohode príslušných rezortov, kto má byť menovaný — má poverenca vymenovať vodca alebo ríšsky minister zahraničia.

Keby poverenca vymenoval vodca, slovenská vláda by sa to bezpochyby dozvedela. Touto formou menovania by sa poverenec *v očiach slovenskej vlády* javil ako — popri vyslancovi — ďalší regulárne akreditovaný zástupca ríšskej vlády pre všetky politické, hospodárske, kultúrne otázky atď., ktorý dostal agrément slovenskej vlády, javil by sa ako jednostranne menovaný druhý zástupca nemeckého hospodárstva, teda ako akýsi nemecký hospodársky diktátor. V slovenskej vláde by teda vznikol dojem, že jej krajina má byť teraz, na rozdiel od doterajšej politiky, zatlačená do podradného postavenia. Som toho názoru, že by sme sa toho mali voči slovenskej vláde vyvarovať. Keby poverenca menoval ríšsky minister zahraničia, to by bol navonok bežný služobný postup a vyslanec by mohol celkom prirodzene zariadiť, aby slovenská vláda poverenca prijala. Pri menovaní hospodárskeho poverenca pre Maďarsko, čo hospodársky rezort pokladá teraz zrejme za vzor pre postup na Slovensku, pomery sa odlišovali tým, že pri známej politickej akcii v marci t. r. sa postavenie nemeckého vyslanca voči maďarskej vláde

¹ Otázka menovania hospodárskeho poverenca pre Slovensko bola predmetom obsiahlej korešpondencie celého radu najvyšších nacistických orgánov a úradov. Z pochopiteľných dôvodov nie je možné všetok tento materiál publikovať. Ribbentropov prípis, aj keď slúži len ako ilustrácia tohto problému, dotýka sa v podstate všetkých podstatných aspektov otázky. — Ďalší materiál viď The National Archives of the United States, Washington, Microcopy „T-175“, roll 125.

912 úmyselne zmenilo na postavenie ríšskeho splnomocnenca s celkom mimoriadnymi oprávneniami, takže neskoršie menovanie hospodárskeho poverenca bolo celkom v línii tejto politickej akcie. Podľa mojej mienky by sme nemali pripustiť, najmä s ohľadom na prezidenta Tisu, aby vznikol dojem, že máme teraz podobné úmysly voči Slovensku.

Ríšsky minister hospodárstva Funk navrhuje za svoju osobu, aby poverenca menoval vodca, s odôvodnením, že tak sa so zreteľom na rozličnosť nemeckých záujmov lepšie zaručí dodržanie jednotnej línie. Ja však nepokladám tento argument za závažný, pretože poverenec má byť menovaný po spoločnej dohode všetkých príslušných rezortov, a preto by mal byť spoločným exponentom týchto rezortov, mal by stelesňovať ich autoritu a sám urovnávať prípadné rozpory.

Z týchto príčin by som dal prednosť tomu, aby hospodárskeho poverenca pre Slovensko nemenoval vodca, ale ríšsky minister zahraničia. Bol by som vďačný, keby ste zistili názor vodcu na túto otázku a upovedomili ma o ňom.

Heil Hitler!
Váš veľmi oddaný
Ribbentrop

SŤA Praha. Auswärtiges Amt Berlin, (Zahraniciňý úrad Berlin), 20/374477-374480. Fotokópia originálu písaného na stroji (Z nemčiny preložila HT.)

565

1944, december 17. Bratislava. — Ďalekopis šéfa pohotovostnej skupiny H nacistickej bezpečnostnej polície a bezpečnostnej služby dr. Witisku hlavnému úradu ríšskej bezpečnosti v Berlíne o opatreniach na aktivizáciu ľudáckej exekutívy.

Tajná ríšska vec!

Vec: Aktivizácia slovenskej správy.

Neočakávané preniknutie Červenej armády pri Ipoľských Šahách, a tým spôsobené bezprostredné ohrozenie stredoslovenskej a západoslovenskej oblasti zapôsobili prirodzene ako šok. Blízkosť Rusov si vyžaduje rýchle konanie, aby sa mohli načas uskutočniť zamýšľané opevňovacie práce a prípravy na ochranu západoslovenskej oblasti. Napriek všetkým námahám, ako Vám bolo opätovne oznámené, nepodarilo sa slovenskú správu vymaniť z letargie, hoci bola dobrá vôľa a nasadili sa aj niekoľkí členovia vlády. Je jasné, že správa sa môže oživiť len aktivizáciou exekutívy. Z tohto poznania vznikol náš návrh, aby bol šéf Hlinkovej gardy Kubala začlenený ako štátny sekretár pre bezpečnosť v Ministerstve národnej obrany. Kubala je na základe svojej spolupráce s nami jednoznačne pevne orientovaný na nemecké záujmy a má vo svojej dobrovoľnej organizácii, v Hlinkovej garde, v každom prípade nástroj, aby sa presadil a obsadil vedúce miesto v exekutive. Sklon štátneho prezidenta a ministerského predsedu k uskutočneniu tohto plánu bol zrejme skrížený ministrom národnej obrany Haššíkom, ktorý pociťuje prenesenie všetkej exekutívy na Kubalu ako silné obmedzenie svojej mocenskej pozície. V rozpore so všetkými jeho sľubmi, že privodí v oblasti exekutívy čo najrýchlejšie obrat reorganizáciou jednotlivých úsekov exekutívy, novým obsadením vedúcich miest, stalo sa dosiaľ málo. Nemecký vojenský veliteľ